

DOI 10.36074/logos-13.12.2024.025

ПРОБЛЕМА РОЗМЕЖУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОГОВОРУ ТА МІЖНАРОДНОЇ ДОМОВЛЕНОСТІ: ПРАВОВА НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ І НАСЛІДКИ ДЛЯ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДЕРЖАВ

Анна Некрасова¹**Науковий керівник: Асірян С.Р.²**

1. студентка факультету

міжнародного та європейського права

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, УКРАЇНА***2.** канд.юрид.наук, асистент кафедри права Європейського союзу*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, УКРАЇНА*

Відмінність між міжнародними договорами та міжнародними домовленостями залишається однією з проблемних сфер міжнародного права. Відсутність чіткої межі між цими поняттями ускладнює правозастосування та може спричиняти невизначеність у трактуванні юридичної сили міжнародних зобов'язань. Міжнародний договір і міжнародні домовленості — це дві форми міжнародних угод, але вони мають суттєві відмінності за юридичним статусом, процедурою укладення та обов'язковістю.

Починаючи розглядати питання з боку юридичного статусу, то відразу можна виділити, що міжнародний договір є офіційним документом, який укладається між державами або міжнародними організаціями і регулюється нормами міжнародного права. Він має чіткі юридичні наслідки, є обов'язковим для виконання, і підлягає реєстрації в ООН [4]. Якщо ж ми говоримо про міжнародні домовленості то, це менш формальні угоди, які також можуть укладатися між державами або організаціями, але вони не завжди мають чітко визначені юридичні зобов'язання. Їхня обов'язковість часто залежить від домовленості сторін, і вони можуть не підпадати під реєстрацію в ООН [2].

Переходячи до наступного пункту, слід зазначити, що процедура укладення міжнародний договорів зазвичай укладається шляхом переговорів, після чого підписується уповноваженими представниками і

ABSCHNITT 6.

RECHT UND VÖLKERRECHT

проходить процедуру ратифікації на національному рівні. У багатьох країнах його ратифікація вимагає схвалення парламентом або іншими державними органами [3]. Навідміну від міжнародних домовленостей які укладаються простіше і швидше. Формальна ратифікація не завжди потрібна, і домовленості можуть діяти без додаткового схвалення державними органами [5].

Головною відмінністю є обов'язковість, а саме тому, що міжнародний договір має обов'язковий характер, і сторони зобов'язані виконувати його умови. У разі порушення можливе залучення до міжнародної відповідальності [1]. В той самий час як міжнародні домовленості можуть мати рекомендаційний або декларативний характер, а обов'язковість їхнього виконання залежить від згоди сторін. У багатьох випадках вони не створюють міжнародно-правових зобов'язань, але можуть мати політичний вплив [2].

Деякі держави можуть ухилятися від підписання міжнародних договорів, використовуючи менш формальні домовленості, що дає можливість уникнути політичних або юридичних зобов'язань. У випадку порушення договору міжнародне право передбачає механізми відповідальності та санкцій. Натомість невиконання домовленості не завжди веде до міжнародної невідповідальності, що може призводити до труднощів у правовому захисті інтересів сторін [5].

Слід зазначити, що існують також наслідки для міжнародних відносин, а саме: відсутність чіткої межі між договорами і домовленостями може призводити до суперечок у тлумаченні обов'язковості того чи іншого документа, що ставить під загрозу стабільність міжнародних відносин, що несе за собою послаблення довіри між державами. Правова невизначеність також ускладнює роботу міжнародних організацій, які покликані забезпечувати дотримання угод. Це може призводити до відсутності єдиної правозастосовної практики в міжнародному співтоваристві. [2]

Правова невизначеність є однією з найбільш значущих проблем у сфері міжнародного договірного права, оскільки нечітке розмежування між міжнародними договорами і міжнародними домовленостями може призвести до непередбачуваних наслідків у правозастосуванні, відповідальності та стабільності міжнародних відносин. Нижче наводиться декілька пунктів які пояснюють, чому невизначеність є такою важливою [1].

В першу чергу, це відсутність єдиної дефініції та критеріїв розмежування, хоча Віденська конвенція про право міжнародних договорів (1969 р.) дає визначення договору [1], не всі міжнародні домовленості підпадають під його юрисдикцію. Це створює ситуацію, коли деякі міжнародні документи мають неоднозначний статус: вони можуть розглядатися як договори однією стороною і як необов'язкові домовленості іншою. З того ж

боку ,різниця у правовій силі спричиняє правову невизначеність у випадку конфлікту між державами щодо виконання домовленостей. Якщо одна зі сторін порушує положення домовленості, яка не має статусу договору, може бути важко забезпечити відповідальність та вжити санкцій, адже формально така домовленість не є обов'язковою.

Вона також створює ризики, пов'язані із зловживанням менш формальними домовленостями, що дозволяє деяким державам уникати суворих зобов'язань та відповідальності. Наприклад, держави можуть навмисно укладати неформальні домовленості замість договорів, аби уникнути зобов'язань, які потребують ратифікації, або щоб не відповідати за порушення на міжнародній арені. Наостанок це негативно впливає на довіру між державами. Якщо сторони не впевнені, чи буде певна домовленість юридично обов'язковою для всіх учасників, це може знизити бажання вступати в подібні домовленості. Брак довіри може також вплинути на стабільність міжнародних відносин, адже держава не може бути впевнена, що її партнери виконають свої зобов'язання [5].

Висновки: міжнародний договір є офіційним юридично обов'язковим документом, який потребує ратифікації і реєстрації, тоді як міжнародні домовленості можуть мати неформальний характер, їх легше укласти і вони не зобов'язують сторони до виконання. Відсутність чіткої межі між ними створює правову невизначеність, що може призводити до уникнення або неправильного розуміння міжнародних зобов'язань держав. Правова невизначеність у розмежуванні міжнародних договорів і міжнародних домовленостей є важливою проблемою для стабільності міжнародного права та правозастосування.[1]

СПИСОК ВИКОРИСТАННЯ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Віденська конвенція про право міжнародних договорів: міжнародний документ від 23 травня 1969 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_118
- [2] Кегеліс, Д. (2018). Міжнародні домовленості: теоретичні основи та практика застосування. *Науковий вісник*, № 1, 5–6.
- [3] Київець, О. В. (2011). Принцип тлумачення міжнародних договорів. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*, 1(4), 149–153.
- [4] Статут Організації Об'єднаних Націй: міжнародний документ від 26 червня 1945 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_010
- [5] Шахов, А. В. (2020). Тлумачення та виконання міжнародних договорів: сучасні проблеми міжнародного права. *Юридичний вісник*, № 3, 3–4.